ל) [לקמן לו. פסחים מד: שבועות כא:], ב) ל"ל דכדום

פי׳ ענבים שלקו בגפן קודם בלירה ועי׳ חוס׳ חולין נח: ד״ה הני תמרי ועי׳ לקמן

לח: מה שנרשם על הגליון),

ג) [במדבר ו],

תורה אור השלם

1. מייז ושכר יזיר חמץ

יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לא יאבֵל: וִיבֵשִׁים לא יאבֵל:

יִין וְחֹמֶץ שֵׁכָּר לֹא יִשְׁרֶ וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים כּ וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים כּ

לאוין רמג:

למרין למג. הב מיי' שם הלכה ח: לגדהו מיי' שם הלכה

הגהות התוספות 1. מתיבת דחרלנים עד תיבת ומרבה הכל נמחה. ול"ל מדכתב חרלנים בלשון רבים כו'. 2. ל"ל זג אלו. 3. ל"ל לאלופי. 4. בראשית מ'. 5. נראה שנפל כאן מסרון בדברים ול"ל ופסולת פרי דהיינו חומן לאמויי ענבים שהחליעו ולמעט כו׳. .6. נדל"ל ואע"פ.

ריש בה כדי לצרף כזית. בין פת ויין, חייב. דהיתר מוטרף לחיסור בחיסור מיר, יולפינן לה מתשרת נזיר, דילפינן לה ממשרת וכל משרת במסכת פסחים, (מג: ווזרונווח רא:).

מוסף רש"י

פי' הרא"ש

אשר יעשה מגפן היין: גפן עצמו לא כגון עלין ולולבין: ואיכא דאמרי אסיפא וכו׳. הענבים אין מן הגפן [לא] ודיוקא דרישא לא משמע ליה דעלין ולולבין בכלל יוצא מז הגפז נינהו דכתיב ובגפן ג' שריגים: מיין מיעט דדרשינן בפ״ק מיין לאסור יין מצוה כיין הרשות ושכר לג״ש למילף אמקדש. טובא מיעוטי כתיבי מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: מכל אשר יעשה מגפן היין ריבה ומיעט וריבה ריבה כל מילי ומיעט שבשתא כל מילי ומיעט שבשונא זמורות. שריגים מתרגם שבישתא ומחרצנים ועד זג לא דריש ליה למיעוטי לא דריש ליה למיצוטי דמוקים לה כראב״ע: אף כל פרי ופסולת פרי לקמן מפרש: אי מה הפרט דמפרש ואזיל דין כל כלי ופרט וכלל או פרט וכלל לרבות כל דבר שהוא כעיז יובות כל זבו שווא כפין הפרט מה ת"ל מחרצנים ועד זג. מפרט וכלל נמי נרבה כעיז הפרט. והאי נמי פי׳ הוא דכל כללי ופרטי. כל פרי מאי היא גוהרקי בוסר כדאמר בפרק כל בגוהרקי דערלה ענבי ככרום ל) שהתליעו: בין ואינם ראויים לאכילה לפי :ואינן מתבשלים

א) נראה דל"ל דכדום וכ"ה בב"מ ק"ו ע"ב.

ועל הגין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן ועל הזגין נמשנה לאשונה. היו שונין שאינו חייב עד שישתה רביעית יין בא ר"ע ואמר אפי׳ שרה פיתו ביין ויש יין מובלע בתוך הפת כדי זית חייב: גמ' עלין ולולבין. של גפן במשמע הכתוב שחמרם מכל חשר ר"א בן עזריה ואומר דאינו חייב עד שיאכל שני חרלנים ווג יעשה מגפן היין. לולבין אלו חוטין רכין שבגפן: מיין ושכר יויר

מיעט. יין הראוי להשתכר בו אסור אזלו אבל מידי אחרינא לא: כל מילי. ואפילו עלין ולולבין: שבישחא. זמורות כדמתרגמינן שריגים שיבשין ובראשית מו: מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי. כגון ענבים ויין וחומך: אף כל פרי ופסולת. להביא גוהרהי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך: אף כל פרי גמור. ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין: בו אם כן. שלא להביא בו אלא פרי מה הניח לך הכחוב במשמעו שלה המר. שתהה למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב כו' ב: אלא כלשון הרחשון. אף כל פרי ופסולת פרי דושאם אתה אומר אף כל פרי גמור נמלא דאינו מרבה שום דבר בעולם: ומחחר שסופינו לרבות כל דבר. יין וחומץ (ענבים לחים ויבשים) ומרבה יין גוהרקי הו ועינבין דיכרין מאף כל והיינו דהניח הכתוב במשמעו שלה (ג) יו המר (וענבים לחים ויבשים): מה ת"ל. פרט האחרון דכתיב מחרלנים ועד זג לא יאכל אי משום דרבי אלעזר בן עזריה ליכתביה זולגבי פרטי בתר כללא למה לי: אלא לומר לך כל מקום שחתה מולח. בכל התורה שיהה שם פרט וכלל בלבד אי התה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט אלא שהכלל נעשה מוסף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי: עד שיפרוט לד הכסוב. שלה תהה חומרבה הלה כעין הפרט עו כדרך שפרט לך בנזיר שלחחר שכתב חת הכלל בח וכתב לך פרט מחרלנים ועד זג יו. ור"א סבר כר״א בן עזריה דמוקים ליה להאי מחרצנים ועד זג עד שיאכל שני חרלנים וזג: גוהרקי. ענבים דקין שגדלין בין שאר גרעינין גדולים: ענבי דכרין. ענבים שהתליעו: בין

מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור אמרת א"כ מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא הבינים. אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרלן שממנו נעשין שמרים:

על הפרם עד שיפרום לך הכתוב כדרך

מוצא פרם וכלל אי אתה רשאי למשכו ולדונו כעין הפרט אלא געשה כלל מוסף פרטא שפרט לך בנזיר אמר מר מה ת ברים בין יום בין אף כל פרי ופסולת פרי פרי עינבי פסולת פרי מאי היא החומץ אף כל פרי מאי היא יגוהרקי אף כל דפסולת פרי מאי היא אמר רב כהנא לאיתויי עינבי או דכרין ועד זג אמר רבינא לאיתויי דבין הבינים אמר מר [אי] מה הפרט מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור אמרת א"כ מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו ענבים לחים ויבשים הא כתיבי יין וחומץ הא כתיבי הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון ומאחר שסופינו לרבות כל דבר מה ת"ל מחרצנים ועד זג לומר לך כל מַקוֹם שאתה מוצא פרמ וכלל אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט אלא נעשה כלל מוסף על הפרט עד שיפרוט לך הכתוב

נוסחת הריב"ן א] (לו) ליתא בכ"י: ב] כאן כתוב בכ"י הד"ה אינו חייב כו׳ הנדפם לעיל בע"ח: ג] כתיב כו׳ נמלא זה שאתה אומר אף כל פרי גמור דאי׳ מרבה שום דבר בעולם המ"ד: ד] (שאם אתה כו' ענבים לחים ויבשים) כ"ו ליתא בכ"י: הן ופסולת דברים: ו] שלא אמרו הס"ד ואחר כך מה"ד ומאחר שסופינו לרבות כל דבר יין וחומך וענבים לחים ויבשים מה ת"ל פרט האחרון: זו לבהדי: חו דו בו: טו עד שיפרוט לך הכתוב כדרך כו': ין שאינו לריך אלא כדי ללמד לך בשאר מקומות

הגהות הב"ח (א) במשנה משנה ראשונה עד כל"ל ותיבת אומרת נמחק: (ב) גמ' חיכה דחמרי לה חסיפה ואינו חייב עד כנ"ל וחיבת אלא נמחק: (ג) רש"י ד"ה ומאחר וכו' שלא אמרו בכתוב וענדים לחים ויבשים וגו' הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אמר רב כהנא אן גם מנה דכ נהנה לאתויי עינבי דכרין. נ"ב עי' א"מ: ב] תר"ה וחייב על הייו וכו׳ אם אכל לבד מן הזגין. נ"ב דקשה להו אמאי אמר וחייב על היין וכר' פשיטא וחרצו דקמ"ל סיפא על הזגין וכרי א"מ לקמן בדף לט ע"א ועי לקמן לח ע"ב רש"י ד"ה רבא אמר ודו"ק: ג] בא"ד ור"א ב"ע סבר כל"ל א"מ: ד] בא"ד כר"י דאמר 136 מבפנים ווגין קליפה שבחוץ כל"ל והד"ח ח"מ שם ואח"כ מה"ד ר"י אומר וכו' ופירוש המקרא להיפך דוגים כל"ל: ה] בא"ד כן ו] ד"ה מה פרט מפורש וכו׳ שאינו כעין הפרט כאן הס״ד ואח״כ מה״ד אי מה פרט מפורק: ז] בא"ד יפסולת פרי דהיי ואין לך. מיבת ואין נמחק. ונ"ב ואים: ח] ד"ה ומאחר לדונו ולישבו. מי לדונו ונישבו. .. נמחק. ונ"ב ולמשכו: מ] ד"ה מחרלנים וכו' וזג בחמנה. נ"ב עי לימ: י] בא"ר וא"ל דה"ק ל"ל דכתוב כאן לכתביה כל"ל:

בפני עצמן. ונראה דעיקר חידוש לת״ק בא לומר חייב על הזגין בפני עלמן בן אם אכל לבד מן הזגין ואההיא אתא לאפלוגי

[דחרלנים הס] הגרעינין בענבין ווגין הם הקליפה שלהן ומרבה ו משנה ראשונה 6 אומרת עד שישתה חרלנים בלשון רבים וזג בלשון יחיד רביעית יין ״רבי עקיבא אומר אפי׳ שרה כדמפרש הש"ס ור"א גן סבר פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב כר' יוסי דאמר חרלנים אלו בוחייב על היין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן ועל החרצנים בפני עצמן ועל הגרעינים דו: [החרצנים אלו החיצונים]. קליפה שבחוץ [והוגין אלו הזגים בפני עצמן ר' אלעזר בן עזריה אומר הם] מבפנים: ר' יוסי אומר. ולאפלוגי אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג אלו הוא דאתא ופירש המקרא להיפך הן חרצנים ואלו הן זגים החרצנים אלו אלוי הקליפה החיצונה וסימן שלא תטעה כזוג של בהמה החיצון נקרא החיצונים הזגים אלו הפנימים דברי ר' זוג כן בענבים החילון נקרא הן זוג: יהודה רבי יוםי אומר ישלא תמעה כזוג גפן עצמו לא. כגון עלין ולולבין של בהמה החיצון זוג והפנימי עינבל: גמ' שלשה מינין אסורין בנזיר המומאה מדלא תנא [רבותא] גפן עלמו: אפר' עלין ולודבין במשמע. כו': היוצא מן הגפן אין יגפן עצמו לא כדרשיגן בסמוך: איבא דאמרי מתני' דלא כר"א דתניא רבי אלעזר אומר אסיפא. אבל אדיוקא דרישא לא דמשמע שפיר בלישנה דהיולה מן אָפּילו עלין ולולבין במשמע איכא דאמרי הגפן אפי׳ עלין ולולבין: בזיין ושבר יזיר מיעמ. אע"ג דרכשי׳ לי׳ בפ״ק לה אסיפא 🌣 אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית מן הענבים אין מהגפן (לעיל ד.) לאסור יין [של מצוה כיין של

> אלעזר בן עזריה דבסמוך דאינו חייב עד שיאכל שני חרלנים חג: מאי ריבה ריבה כל מילי. ואפיי עלין ולולבין: ומאי מיעט שבישתה, זמורה כדמתרגמינו שלשה שריגים תלתא שיבשין: מירן ושבר יזיר פרש. מדה זו ניתנה לידרש כעין כלל ופרט וכלל ויש חילוק קלת בין המדות כדכתב בסוף הסוגיה: מה פרט מפורש בנזיר ענבים פרי אף (על) כל פרי. מפרש

רשות] ושכר לילפי למקדש מ״מ איכא

מיעוטין טובא דכתיב מיין ושכר

יזיר חומך יין וחומד שכר לא ישתה

וענבים לחים ויבשים לא יאכל: מכל

אשר יעשה מגפן היין ריבה. אבל מחרצנים ועד זג לא דריש ליה

למעוטי כרבנן דאילטריך ליה לכדר׳

בסמוך לאיתויי בוסר ופסולת פרי ענבים שהתליעו ולמעט עלין ולולבין שאינו כעין הפרט: יו אי מה פרט מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור. יש מפרשין דהכי פירושו ונמעט גם בוסר גם ענבים שהתליעו ולא נראה חדא דחומץ כתיב דהוי פסולת פרי ומאי שנא ענבים שהתליעו מחומן וע"ק דאם נמעט תרווייהו מה אנו מרויחין בכלל ופרט מה שלא נכתב בפירוש וגם לשון פרי גמור משמע דאתי למעוטי פרי שאינו גמור כמו בוסר לכן נראה למורי דה"פ אף כל פרי גמור ולאפוקי בוסר אבל ענבים שהתליעו נרבה כעין הפרט ומשני א"כ מה הניח לך שלא אמרו ענבים לחים ויבשים הא כתיבי יין וחומץ [הא כתיבי] הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון

פי׳ אם כן דנמעט בוסר נמלא השאר מפורש ומה נרויח שאנו דורשין פרט וכלל ופרט ואם תאמר והא איכא ענבים שהתליעו שלא נכתבו ויש לומר דחרי פרטי כתיבי פרי דהיינו ענבים ופסולת פרי דהיינו חומץ זן ואין לך לרבויי מכל פרט כעין הפרט ולכך יש עליך לדון ולרבות גם בוסר מפרט ענבים גם ענבים שהחליעו מפרט דחומץ ולמעוטי עלין ולולבין שאינו כעין הפרט: ובאחר שבופינו לרבות כל דבר מה תלמוד לומר מחרצנים ועד זג. ואם תאמר והא אינטריך לפרט אחרון וי״ל דהכי פירושו לכתוב ליה קודם הכלל ומשני לומר לך כל מקום שאתה מולא פרט וכלל פירוש בעלמא וכן הכא גבי מיר לולא לא נכתב חרלן חג

עצמו לא מתני' דלא כר"א דתניא רבי

אלעזר אומר אפילו עלין ולולבין במשמע

במאי קמיפלגי ר"א דריש ריבויי ומיעומי

רבנן דרשי כללי ופרטי רבי אלעזר דריש

רבויי ומיעומי ימיין ושכר יזיר מיעם מכל

אשר יעשה מגפן היין ריבה מיעם וריבה

ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי מאי

מיעם מיעם שבישתא ורבגן דרשי כללי

ופרטי מיין ושכר יזיר פרט מכל אשר יעשה

מגפן היין כלל מחרצנים ועד זג חזר ופרט

פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין

הפרט מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי

אף כל פרי ופסולת פרי אי מה הפרט

אמרו ענבים לחים ויבשים הא כתיבי יין

וחומץ הא כתיבי הא אין עליך לדון

כלשון אחרון אלא כלשון ראשון ומאחר

שסופינו לרבות כל דבר מה תלמוד לומר

מחרצנים ועד זג לומר לך כל מקום שאתה

שהוא פרט אחרון אי אחה רשאי לדונו ה! ולישבו כעין הפרט אלא נעשה כלל מוסף על הפרט והיינו מרבינן עלין ולולבין נמי עד שיפרוט לך הכתוב פרט אחר הכלל כדרך שפרט לך בנזיר: בוחרקר. פי׳ בוסר וחבירו בפ׳ כל שעה (פסחים ד׳ כה:) הוה שייף לברחיה בגוהרקי דערלה: פרט אחר הכלל כדרך שפרט לך בנזיר: בוחר שני׳ ועד זג ד״ה. וא״ת והא שפיר אינטריך דאפי׳ חרלנים שו זוג אסר רחמנא דאע״פי שאינן רחברין. ענבים שהתליעו: בוחר שני׳ ועד זג ד״ה. וא״ת והא שפיר אינטריך דאפי׳ חרלנים שו זוג אסר רחמנא דאע״פי שאינן ראויין לאכילה וגם אינטריכו למלקות כדאמר לקמן (ד׳ לח:) אכל חרלן לוקה שחים זג לוקה שתים יו (ויש לומר) דהכי קאמר ל"ל לכתביה